

Nr 125

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln till internationell biståndsverksamhet jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Bistånd genom internationella organ

1:o) **Förenta Nationernas utvidgade tekniska biståndsprogram (EPTA).** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 5, punkt C 1, s. 22—24 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 4 januari 1965) föreslagit riksdagen att *dels* medgiva att Sverige förbinder sig att under åren 1965, 1966 och 1967 utgiva bidrag till Förenta Nationernas utvidgade tekniska biståndsprogram (EPTA) med 2 500 000 dollar för å., *dels ock* till Förenta Nationernas utvidgade tekniska biståndsprogram (EPTA) för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 13 000 000 kr.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Adolfsson* och *Lager* (I: 141) och den andra inom andra kammaren av herr *Hermansson m. fl.* (II: 182), hemställts att riksdagen måtte besluta höja »anslaget för det multilaterala tekniska biståndet via FN:s organ samt det multilaterala finansiella biståndet» med 50 milj. kr. utöver de i statsverkspropositionen för budgetåret 1965/66 förutsedda höjningarna.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 182.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 10 400 000 kr.

Till FN:s utvidgade program för tekniskt bistånd, EPTA, har Sverige under innevarande liksom under närmast föregående budgetår erlagt 2 milj. dollar eller 10,4 milj. kr.

Det av EPTA för åren 1965—1966 planerade programmet överstiger med 16 milj. dollar tvåårsprogrammet för 1963—1964. Av icke utnyttjade medel från detta program torde 2—3 milj. dollar kunna överföras, varför EPTA anser sig behöva 6—7 milj. dollar mera för vart och ett av åren 1965 och 1966, jämfört med 1964 års bidrag, för genomförandet av planerade projekt.

Ökningen motiveras framför allt av insatser i nya afrikanska stater för ekonomisk rådgivning, jordbruksrationalisering och yrkesutbildning. I programmet måste också beredas utrymme för sådana behov i asiatiska länder, som de senaste åren fått stå tillbaka för de koncentrerade insatserna i det ny Afrika.

FN:s nittonde generalförsamling kommer att få ta ställning till dels ett förslag från ESOSOC om sammanslagning av EPTA och särskilda fonden till ett United Nations Development Programme, dels eventuellt en höjning av EPTA:s och Särskilda fondens nuvarande bidragsmål på tillsammans 150 milj. dollar till 200 milj. dollar för det nya programmet. Den planerade sammanslagningen av de båda tekniska biståndsprogrammen är i och för sig ändamålsenlig. U-länderna fruktar dock att den skall leda till en minskning av de totala bidragsbeloppen och att särskilt EPTA skulle kunna utsättas för en snävare behandling. Det är därför naturligt och berättigat att höja det svenska bidraget, särskilt som EPTA nu kan uppvisa ett konkret program för rationell användning av ökade medel. Den förstärkning av FN:s lokala representation i u-länderna, som planeras för att bistå dessa med formulering av nya projekt och för att höja effektiviteten i äldre projekt, kan väntas ge ökat utbyte av anslaget till EPTA. Föredragande statsrådet förordar att Sveriges bidrag fr. o. m. 1965 höjes från nu utgående 2 milj. dollar till 2,5 milj. dollar. Förevarande anslag torde sålunda böra uppräknas med 2,6 milj. kr. till 13,0 milj. kr.

Från svensk sida har de senaste åren i olika FN-sammanhang understrukits önskvärdheten av att underlätta planeringen av EPTA:s biståndsinsatser utöver nuvarande tvåårsprogrammering. En förutsättning för att detta skall ske är emellertid de bidragsgivande ländernas villighet att ikläda sig åtaganden för längre tid än ett år. Statsrådet förordar att Sverige nu förbinder sig att under ytterligare två år utge samma bidrag som under 1965.

Utskottet. Såsom av propositionen framgår överstiger det av EPTA för åren 1965—1966 planerade programmet med 16 milj. dollar tvåårsprogrammet för 1963—1964. Av icke utnyttjade medel från detta program beräknas 2—3 milj. dollar kunna överföras, varför EPTA anser sig behöva 6—7 milj. dollar mera för vart och ett av åren 1965 och 1966, jämfört med 1964 års bidrag, för genomförandet av planerade projekt.

Med hänsyn härtill och till vad föredragande statsrådet i övrigt anfört tillstyrker utskottet, att Sveriges bidrag fr. o. m. 1965 höjes från nu utgående 2 milj. dollar till 2,5 milj. dollar. Detta innebär att förevarande anslag bör uppräknas med 2,6 milj. kr. till 13 milj. kr.

Statsrådet har erinrat om att från svensk sida under de senaste åren i olika FN-sammanhang understrukits önskvärdheten av att underlätta planeringen av EPTA:s biståndsinsatser utöver nuvarande tvåårsprogramme-

ring. De bidragsgivande länderna borde fördenskull iklåda sig åtaganden för längre tid än ett år. Utskottet vill tillstyrka, att Sverige nu förbinder sig att under ytterligare två år utge samma bidrag som föreslagits för 1965.

Av de föreliggande motionerna framgår icke, hur det av motionärerna begärda merbeloppet av 50 milj. kr. skall fördelas mellan multilateralt tekniskt och multilateralt finansiellt bistånd liksom icke heller hur motionärerna beträffande förstnämnda bistånd tänkt sig fördelningen av ifrågavarande belopp på de olika anslagen för denna biståndsverksamhet. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 7, avseende anslagen inom finansdepartementets verksamhetsområde, har utskottet avstyrkt ifrågavarande motioner, såvitt de avse höjning av anslaget Bidrag till Internationella utvecklingsfonden. Utskottet anser sig böra avstyrka motionerna jämväl i fråga om det multilateralt tekniska biståndet. Utskottet gör hemställan härom under vederbörliga punkter.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 141 och II: 182, såvitt nu är i fråga,

a) medgiva att Sverige förbinder sig att under åren 1965, 1966 och 1967 utgiva bidrag till Förenta Nationernas utvidgade tekniska biståndsprogram (EPTA) med 2 500 000 dollar för år;

b) till *Förenta Nationernas utvidgade tekniska biståndsprogram (EPTA)* för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 13 000 000 kr.

2:o) **Förenta Nationernas Särskilda fond.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 2, s. 24 och 25) att *dels* medgiva att Sverige förbinder sig att under åren 1965, 1966 och 1967 utgiva bidrag till Förenta Nationernas Särskilda fond med 9 000 000 dollar för år, *dels ock* till Förenta Nationernas Särskilda fond för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 46 800 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 141 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 182 av herr *Hermansson m. fl.*, i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta höja »anslaget för det multilaterala tekniska biståndet via FN:s organ samt det multilaterala finansiella biståndet» med 50 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lundström* och *Sundin* (I: 143) och den andra inom andra kammaren av herrar *Hedlund* och *Ohlin* (II: 184), i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja förevarande anslag med 10 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag och därför anvisa ett förslagsanslag av 56,8 milj. kr.,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Ullsten* väckt motion (II: 439), vari hemställts att riksdagen måtte höja förevarande anslag med 50 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag och därför anvisa ett förslagsanslag av 96,8 milj. kr.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 182, II: 184 och II: 439.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 42 400 000 kr.

Föredragande statsrådet har anfört bl. a. följande.

Det mål som uppställts för bidragen till Särskilda fonden utgör 100 milj. dollar. Detta mål har ännu icke uppnåtts. De för 1964 gjorda utfästelserna uppgick till 83,7 milj. dollar.

Det förefaller mot bakgrunden härav angeläget att ytterligare manifestera Sveriges positiva inställning till det värdefulla arbete, som utföres av Särskilda fonden, genom att även 1965 höja det svenska bidraget. De ökade resurser som fonden tillföres kan i ett större sammanhang också förväntas underlätta Sveriges och andra länders bilaterala biståndsgivning. Fondens verksamhet inom det s. k. förinvesteringsområdet — bestående bl. a. av undersökningar av mineraltillgångar, jordbeskaffenhet, industriell potential, inrättande av utbildnings- och forskningsinstitut — är av utomordentlig betydelse då det gäller att klarlägga och öka u-ländernas förmåga att tillgodogöra sig tekniskt och finansiellt bistånd.

Antalet beslutade projekt utgör 421 till en totalkostnad av 4 760 milj. kr. Dessa fördelar sig på 42 färdiga projekt på sammanlagt 300 milj. kr. 289 projekt under utförande för sammanlagt 3 300 milj. kr. och 90 ej igångsatta projekt för sammanlagt 1 160 milj. kr.

Fondens verksamhet ökar snabbt, till stor del i accelererande takt. Av de 42 slutförda projekten färdigställdes 11 under 1963 och 24 under 1964 till en totalkostnad av ca 70 respektive 200 milj. kr. Under 1965 beräknas ytterligare 46 projekt till en totalkostnad av ca 570 milj. kr. bli färdiga.

Till grund för den fortsatta expansion, som förutses under 1965, ligger dels medlemsländernas bidragsutfästelser, som ökat i flera fall, t. ex. för Norge, Danmark och England, men som ännu är något ovissa till sitt totalbelopp när bl. a. USA, som brukat svara för 40 procent av bidragsbudgeten, ännu ej gjort någon utfästelse för 1965. Härtill kommer möjligheten att lösgöra medel ur fondens stora kontantreserv, som motiveras av att projekten har en varaktighet av upp till 5 å 6 år, medan bidragen beror på årliga frivilliga utfästelser. De finansregler, som tillämpats i Fondens verksamhet, har enligt svensk uppfattning varit alltför restriktiva. Genom ett beslut i januari 1964 lösgöres emellertid ett betydande belopp ur kontantreserven.

Vad gäller Sveriges bidrag till Särskilda fonden för 1965 förordar föredragande statsrådet att detta höjes med 1 milj. dollar i förhållande till bi-

draget för 1964 till sammanlagt 9 milj. dollar. Förevarande anslag torde sålunda böra uppräknas med 4,4 milj. kr. till 46,8 milj. kr.

Liksom beträffande EPTA förordar statsrådet att Sverige i fråga om Särskilda fonden förbinder sig att under ytterligare två år bidra med samma belopp som under 1965.

Utskottet. Särskilda fondens verksamhet koncentreras på s. k. förinvesteringar, som bl. a. bestå av undersökningar av mineraltillgångar, jordbeskaffenhet, industriell potential, inrättande av utbildnings- och forskningsinstitut o. s. v. Genom att sålunda klarlägga och öka u-ländernas förmåga att tillgodogöra sig tekniskt och finansiellt bistånd är fonden av mycket stor betydelse. Härigenom kunna, såsom i propositionen framhållits, de ökade resurser, som fonden tillförs, i ett större sammanhang också förväntas underlätta Sveriges och andra länders bilaterala biståndsgivning.

Sverige har tidigare visat ett stort intresse för fondens arbete. Sålunda kan nämnas, att förra årets riksdag höjde anslaget med 15,2 milj. kr., varigenom Sverige under år 1964 var fondens största bidragsgivare näst USA.

Med hänsyn till det anförda och då det uppställda målet för medlemsbidragens årliga omfattning — 100 milj. dollar — ännu icke uppnåtts finner utskottet skäl tala för att Sveriges bidrag till fonden för 1965 uppräknas jämväl för nästa budgetår. Utskottet anser härvidlag anledning icke föreligga att frånga Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning, enligt vilket anslaget för nästa budgetår skall ökas med 4,4 milj. kr. till 46,8 milj. kr. Detta innebär alltså en sammanlagd höjning sedan 1963 med 19,6 milj. kr.

Utskottet vill härjämte tillstyrka, att liksom beträffande EPTA Sverige förbinder sig att i fråga om Särskilda fonden under ytterligare två år bidra med samma belopp som nu föreslagits för 1965.

Härav följer att utskottet, som under punkten 1 avstyrkt motionerna I: 141 och II: 182, jämväl avstyrker motionerna I: 143 och II: 184, såvitt nu är i fråga, samt II: 439.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 141 och II: 182 samt I: 143 och II: 184, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, ävensom motionen II: 439,

a) medgiva att Sverige förbinder sig att under åren 1965, 1966 och 1967 utgiva bidrag till Förenta Nationernas Särskilda fond med 9 000 000 dollar för år;

b) till *Förenta Nationernas Särskilda fond* för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 46 800 000 kr.

3:o) **Förenta Nationernas barnfond (UNICEF).** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 3, s. 25 och 26) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 5 200 000 kr.

Vidare har i de förberörda båda likalydande motionerna I: 141 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 182 av herr *Hermansson m. fl.* hemställts, att riksdagen måtte besluta höja »anslaget för det multilaterala tekniska biståndet via FN:s organ samt det multilaterala finansiella biståndet» med 50 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 182.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 3 900 000 kr.

Vid styrelsemötet i juni 1964 beslöts anslag till 207 olika projekt till en kostnad av totalt 37,1 milj. dollar. Den största kategorien utgjordes av de hälsovårdande projekten, främst uppbyggandet av mödra- och barnavårdscentraler.

I prop. 1964: 1 (bil. 5 s. 24) framhölls att resultatet av ett svenskt förslag till samverkan med UNICEF kring viss undervisningsverksamhet i Afrika borde avvaktas, innan någon ny anslagsökning företages. Sedan dess har UNICEF beslutat bifalla förslaget att med från Sverige anslagna medel svara för utrustningen av en skola i Musoma, Tanzania, för yrkesutbildning av flickor i lanthushåll, barnavård m. m.

Mot bakgrund av den utveckling, som UNICEF:s verksamhet undergått och som står i överensstämmelse med från svensk sida framförda synpunkter, och mot bakgrund av den stora diskrepansen mellan biståndskräven och de tillgängliga resurserna, förordar föredragande statsrådet härmed en höjning av det svenska bidraget till UNICEF med 1,3 milj. kr. till ett sammanlagt belopp av 5,2 milj. kr. motsvarande 1 milj. dollar.

Utskottet. Den verksamhet, som bedrivs av den internationella barnfonden (UNICEF), har alltid bedömts med intresse och uppskattning från svensk sida.

Vid behandlingen av motsvarande anslag förra året uttalade riksdagen, att resultatet av ett svenskt förslag till samverkan med UNICEF kring viss undervisningsverksamhet i Afrika borde avvaktas, innan någon ny anslagsökning företogs. I ärendet är nu upplyst att UNICEF beslutat bifalla förslaget att med från Sverige anslagna medel svara för utrustningen av en skola i Tanzania för yrkesutbildning av flickor i lanthushåll, barnavård m. m.

Med hänsyn härtill och till vad föredragande statsrådet i övrigt anfört tillstyrker utskottet, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1,3 milj. kr. till 5,2 milj. kr.

Under punkten 1 har utskottet avstyrkt motionerna I: 141 och II: 182.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 141 och II: 182, såvitt nu är i fråga, till *Förenta Nationernas barnfond (UNICEF)* för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 5 200 000 kr.

4:o) **Biträdande experter för multilateral biståndsverksamhet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 4, s. 26 och 27) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

Vidare har i de förberörda båda likalydande motionerna I: 141 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 182 av herr *Hermansson m. fl.* hemställts, att riksdagen måtte besluta höja »anslaget för det multilaterala tekniska biståndet via FN:s organ samt det multilaterala finansiella biståndet» med 50 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 182.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 3 000 000 kr.

Verksamheten för tillhandahållande och finansiering från svensk sida av s. k. biträdande experter har enligt de avtal som för ändamålet slutits med FN, FN:s Technical Assistance Board (TAB), FAO och UNESCO kunnat utbyggas till att omfatta flera fackområden än tidigare. Hösten 1964 befann sig ca 35 svenska biträdande experter på fältet. Förhandlingar med ILO väntas inom kort leda till ett motsvarande avtal, och kontakter har vidare tagits med ITU och IAEA i samma syfte.

Möjligheterna att finna lämpliga kandidater inom de hittills aktuella fackområdena har visat sig goda. Erfarenheterna från de biträdande experternas verksamhet har likaså varit gynnsamma, vilket även återspeglas i de anställande organisationernas positiva omdömen om experternas arbetsinsatser och anpassningsförmåga.

Under hänvisning till de vunna erfarenheterna och den växande efterfrågan, som kan förväntas, föreslår NIB en ökning av anslaget till 4 000 000 kr. för budgetåret 1965/66, varigenom det skulle bli möjligt att hålla ca 75 biträdande experter på fältet, därav ca 45 nyrekryterade.

Att tillhandahålla biträdande experter för den multilaterala biståndsverksamheten har, framhåller föredragande statsrådet, visat sig vara en effektiv och allmänt uppskattad biståndsform, samtidigt som verksamheten utgör en värdefull utbildningsväg för yngre personer som senare kan tänkas göra en självständig expertinsats. Statsrådet finner det motiverat att i möjligaste mån söka tillmötesgå de internationella organens växande efterfrågan på biträdande experter.

Utskottet. För att i ökad utsträckning kunna tillmötesgå de internationella organisationernas växande efterfrågan på svenska biträdande experter anser utskottet angeläget, att medelsanvisningen höjes. Utskottet har icke något att erinra mot att anslaget uppräknas med en milj. kr. till 4 milj. kr. Med detta belopp skulle det, enligt vad som upplysts, bli möjligt att hålla ca 75 biträdande experter på fältet, därav ca 45 nyrekryterade. Som jämförelse

kan nämnas att hösten 1964 befunno sig ca 35 svenska biträdande experter på fältet.

Under punkten 1 har utskottet avstyrkt motionerna I: 141 och II: 182.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 141 och II: 182, såvitt nu är i fråga, till *Biträdande experter för multilateral biståndsverksamhet* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

5:o) **Övrigt multilateralt tekniskt bistånd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 5, s. 27 och 28) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 10 400 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels de förberörda båda likalydande motionerna I: 141 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 182 av herr *Hermansson m. fl.*, i vilka hemställts att riksdagen måtte höja »anslaget för det multilaterala tekniska biståndet via FN:s organ samt det multilaterala finansiella biståndet» med 50 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Nils Theodor Larsson* och *Sundin* (I: 364) samt den andra inom andra kammaren av herr *Hansson* i *Skegrie m. fl.* (II: 431), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om åtgärder för en förlängning och väsentlig utvidgning av det internationella livsmedelsprogrammet (World Food Program), att som målsättning för programmets totala omfattning uppställs ett årligt belopp av 200 milj. dollar, att det svenska bidraget till den internationella livsmedelsfonden utökas i proportion härtill samt att Sveriges åtagande, beträffande fördelningen mellan varor och kontanter, fullgöres efter samråd mellan myndigheter och organisationer, framför allt på jordbrukets område.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 182 och II: 431.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 12 000 000 kr.

Den kraftiga uppräknigen i föl av denna post sammanhänge med den kulmination av utgifterna för kvinnoutbildningsprogrammet i Afrika, som förutsågs för budgetåret 1964/65. Programmet, för vilket redogjordes närmare i prop. 1964: 1 (bil. 5 s. 26), omfattar insatser i Kenya, Tanganyika, Sierra Leone, Ghana och en tredjelandsutbildning av afrikanska kvinnor i Haifa. Utbildningsinstitutionerna respektive utbildningen bekostas av svenska medel men administreras av FN:s specialorgan ILO, FAO och UNESCO,

som ansvarar för verksamheten och betingar sig en administrationsavgift för detta. En försenad igångsättning av några av de projekt, varom avtal slutits mellan Sverige och vederbörande FN-organ, torde medföra en mindre belastning av anslaget under innevarande år än vad man antagit. En viss reservation torde därför förefinnas vid budgetårets utgång. Av denna anledning föreslås en minskning av anslaget, som utbetalas i dollarposter, till jämnt 2 milj. dollar eller i svenskt motvärde 10,4 milj. kr.

För nya insatser till fromma för kvinnoutbildningen i eftersatta områden bör av anslaget för nästa budgetår beräknas 2 milj. kr. Liksom tidigare bör anslaget i övrigt täcka de utgifter, som uppkommer till följd av politiska rekommendationer i FN, som inte kunnat förutses i vanlig ordning. Under innevarande budgetår har sålunda 2 milj. kr. under detta anslag disponerats för Civila Kongofonden och har efter FN-resolutioner bidragsutfästelser skett till bl. a. FN:s nya utvecklingsinstitut och FN:s industricentrum. För nästa budgetår kan påräknas krav på svenska anslag till en rad FN-aktiviteter, varibland kan nämnas världsbefolkningskonferensen i Belgrad och ett utbildningsinstitut i Turin, som ILO inrättat. Livsmedelsbistånd genom FAO kan också aktualiseras liksom det redan innevarande budgetår förberedda anslaget till FN-centret för brottsbekämpande.

Utskottet. Ifrågavarande anslag inrymmer samarbetsavtal med UNESCO, FAO och ILO avseende svenskt bidrag till finansiering av ett antal undervisnings- och yrkesskoleprojekt för Afrikas kvinnor.

För nya insatser till fromma för kvinnoutbildningen i eftersatta områden föreslås att av anslaget för nästa budgetår beräknas 2 milj. kr. Liksom tidigare anses anslaget i övrigt böra täcka vissa andra ändamål, bland vilka nämnts världsbefolkningskonferensen i Belgrad och ett av ILO inrättat utbildningsinstitut i Turin. Även livsmedelsbistånd genom FAO kan aktualiseras.

Utskottet, som under punkten 1 avstyrkt motionerna I: 141 och II: 182 tillstyrker, att anslaget för nästa budgetår bestämmes till 10,4 milj. kr. Detta innebär i förhållande till löpande budgetår en minskning, som främst är betingad av att viss reservation torde komma att förefinnas vid utgången av innevarande budgetår.

Utskottet vill erinra om att sedan länge förekommit livsmedelssändningar från länder med överskottsproduktion till bristländer. Dessa sändningar ha huvudsakligen ägt rum på bilateral basis. Den år 1961 upprättade internationella livsmedelsfonden utgjorde ett första försök att inordna livsmedelssändningar under ett multilateralt system. Denna fond innebar, att FN och FAO skulle gemensamt och i samarbete med andra FN:s fackorgan och lämpliga mellanstatliga organisationer med frivilliga bidrag från medlemsländerna bedriva ett försöksvis anordnat 3-årigt livsmedelsprogram (World Food Program). Bidragen till fonden kunde utgå in natura, i kontanter eller

i tjänster. Bidragens summa angavs till 100 milj. dollar, varvid kontantbidraget förutsattes uppgå till minst 1/3 av det totala beloppet. Enligt beslut av 1962 års riksdag skulle det svenska bidraget sättas till 2 milj. dollar, varav hälften kontant och hälften i form av varor. För budgetåret 1962/63 anvisades motvärdet till 1/3 av detta belopp eller 3 450 000 kr. 1963 års riksdag anvisade återstående belopp, 6,91 milj. kr., att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande.

I de föreliggande motionerna framhålls, att under den generalkonferens, som FAO kommer att hålla instundande höst, beslut skall fattas rörande eventuell förlängning av livsmedelsprogrammet, som utgår i år. Därvid föreslås att Kungl. Maj:t vidtager åtgärder för en förlängning av programmet, som dessutom föreslås väsentligt utvidgat.

Det ligger i linje med Sveriges allmänna biståndspolitik att stödja aktioner mot svälten i världen. Så sker också. Sålunda är, på sätt som framgår, förevarande anslag avsett bl. a. för livsmedelsbistånd genom FAO. Vidare innefattar det under sjunde huvudtiteln uppförda anslaget till Bilateralt finansiellt bistånd även bistånd i form av gåvoleveranser. Möjligheter finnas alltså redan nu att tillgodose syftet i motionerna I: 364 och II: 431.

Vad beträffar den i sistnämnda båda motioner väckta frågan om eventuell förlängning och utvidgning av livsmedelsprogrammet vill utskottet framhålla, att det från flera synpunkter måste betraktas som önskvärt, att denna multilaterala biståndsverksamhet icke upphör eller försvåras vid utgången av den treåriga försöksperioden. Utskottet förutsätter alltså, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer denna fråga och i positiv anda prövar de förslag, som framläggas vid nämnda generalkonferens i höst. Däremot synes det utskottet icke lämpligt, att riksdagen nu genom direktiv binder Kungl. Maj:t till ett visst ställningstagande till programmets ekonomiska innebörd. Med hänsyn till betydelsen av den i motionerna väckta frågan anser utskottet, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t bör giva till känna vad utskottet sålunda anfört.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 141 och II: 182, såvitt nu är i fråga, till *Övrigt multilateralt tekniskt bistånd* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 10 400 000 kr.;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört i anledning av motionerna I: 364 och II: 431.

Bilateralt tekniskt bistånd

6:o) **Styrelsen för internationell utveckling: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 6) att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Nämnden för internationellt bistånd (NIB): Avlöningar för budgetåret 1965/66 beräkna ett förslagsanslag av 2 867 000 kr.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 63, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 5 mars 1965, föreslagit riksdagen, såvitt nu är i fråga, att

I. besluta att nämnden för internationellt bistånd skall upphöra den 1 juli 1965 och att samma dag skall inrättas en ny central myndighet för administration av internationellt bistånd, benämnd styrelsen för internationell utveckling, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de övergångsbestämmelser som fordras för genomförande av de framlagda förslagen;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för styrelsen för internationell utveckling i enlighet med vad departementschefen förordat;

IV. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för styrelsen för internationell utveckling, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66;

V. till Styrelsen för internationell utveckling: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 5 420 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehäft dels de förberörda båda likalydande motionerna I: 143 av herrar *Lundström* och *Sundin* samt II: 184 av herrar *Hedlund* och *Ohlin*, i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t kräva

1) åtgärder för ökad upplysning i Sverige om ekonomiska, sociala, geografiska och andra förhållanden i u-länderna, varvid bl. a. tanken på en till alla hushåll utsänd broschyr bör övervägas;

2) utarbetandet av en plan för den svenska u-hjälpens organisatoriska utbyggnad i syfte att möjliggöra att den av riksdagen angivna målsättningen på ett praktiskt och ekonomiskt försvarligt sätt kan uppnås;

3) initiativ från Sverige syftande till en systematiserad samordning av bilaterala och multilaterala biståndsinsatser, varvid bl. a. bör beaktas vad som i motionerna anförts om en sådan samordning när det gäller de nationella fredskårsorganisationerna,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Virgin m. fl.* (I: 146) och den andra inom andra kammaren av herr *Heckscher m. fl.* (II: 181), i vilka hemställts bl. a. att riksdagen i skrivelse

till Kungl. Maj:t måtte besluta att en allsidig utredning med representanter för stat, näringsliv och mission tillsättes, vilken skyndsamt bör utarbeta nya riktlinjer för den svenska biståndsverksamheten i enlighet med de principer som anges i motionerna,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Mattson* (I: 144) och den andra inom andra kammaren av herr *Carlsson* i Tyresö (II: 180), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om att en sådan samordning och planering av u-landshjälpen äger rum, att Sverige kan uppfylla löftet om en procent av nationalinkomsten till u-länderna,

dels en inom andra kammaren av herr *Rubin m. fl.* väckt motion (II: 436), vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder snarast för att hos allmänheten väcka intresse och förståelse för biståndet till utvecklingsländerna genom dels utgivning av en broschyr med i motionen angivet innehåll för distribution till alla hushåll och eleverna vid samtliga skolor, dels sådan kompletterande information i Radio/TV och vid våra högskolor som kan bedömas lämplig,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Dahlén m. fl.* (I: 690) och den andra inom andra kammaren av herr *Antonsson m. fl.* (II: 815), i vilka hemställts

I. att riksdagen måtte besluta att biståndsmyndighetens styrelse skall bestå av 12 personer, inklusive styrelsens chef samt därvid ville understryka angelägenheten av att styrelsen för biståndsmyndigheten får en tillfredsställande förankring i riksdagen, organisationerna och missionen;

II. att riksdagen ville uttala att undersökning bör göras för att underlätta expertrekryteringen på det sätt som angivits i motionerna samt i övrigt beakta vad som anförts i motionerna;

III. att riksdagen måtte besluta att samma former vid utarbetandet av anslagsförslag skall gälla för det multilaterala biståndet och det bilaterala finansiella biståndet som är föreslaget för övrigt bistånd,

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Zetterberg* och *Svensson* i Kungälv väckt motion (II: 816), vari yrkats att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att namnet på det nya organet ändras till förslagsvis »Statens styrelse för internationellt bistånd».

Beträffande de skäl, motionärerna anført till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 184, II: 181, I: 144, II: 436, I: 690 och II: 816.

Anslaget till Nämnden för internationellt bistånd (NIB): Avlöningar är för innevarande budgetår uppfört med 2 614 000 kr.

På grundval av en av statskontoret företagen utredning om det statliga utvecklingsbiståndets administration föreslås i propositionen att nämnden för internationellt bistånd (NIB) skall upphöra den 1 juli 1965, vid vilket datum ett nytt centralorgan för biståndsverksamheten benämnt styrelsen

för internationell utveckling upprättas. Det nya organet föreslås få ställning som ämbetsverk under utrikesdepartementet med en generaldirektör som chef. Till det nya organet koncentreras administrationen av det bilateral tekniska, humanitära och finansiella biståndet samt förekommande verksfunktioner avseende det multilaterala biståndet. Eftersom den nya styrelsen skall fungera som centralt administrativt organ för hela den svenska biståndsverksamheten, förutsätts den få en i förhållande till NIB betydligt utvidgad organisation.

I propositionen lämnas inledningsvis en redogörelse för utvecklingsbiståndets nuvarande omfattning och administration samt en sammanfattning av statskontorets förslag. Härafter framlägges förslag till ny organisation. Detsamma är uppdelat under följande rubriker: Principer för utvecklingsbiståndet, biståndsmyndighetens kompetensområde m. m., förstärkning av biståndsmyndigheten, anslagsberäkningar samt hanteringen av frågor rörande biståndspolitiken.

Utskottet. Den svenska biståndsverksamheten har sedan flera år varit föremål för diskussion, varvid främst dess inriktning och administration utsatts för kritik från olika håll.

Med hänsyn bl. a. härtill uppdrog Kungl. Maj:t år 1963 åt statskontoret att utreda frågorna om personalorganisationen och administrationen inom nämnden för internationellt bistånd samt relationerna mellan nämnden och dess fältprojekt. I januari 1964 erhöll statskontoret i uppdrag att även framlägga förslag till en närmare samordning av de olika biståndsformernas centrala administration.

Första avsnittet av statskontorets utredning innefattade de förslag beträffande biståndsnämndens organisation, som genomfördes efter beslut av förra årets riksdag. Den andra delen av uppdraget har nu slutförts. Detsamma ligger till grund för Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Av statskontorets utredning framgår att nuvarande uppdelning på ett flertal organ av det statliga utvecklingsbiståndets och det humanitära biståndets planering och verkställighet icke varit ändamålsenlig från administrativ synpunkt. Det framhålles att den knappa personalen icke utnyttjas till fullo och att gjorda erfarenheter icke ackumuleras tillfredsställande. Det framhålles vidare, att uppgörande av samlade biståndsplaner såväl för ämnesområden som mottagarländer försvåras av att administrationen ur mottagarländernas och icke-statliga intressenters synvinkel är starkt splittrad.

I stort sett liknande synpunkter ha kommit till uttryck i de vid början av innevarande års riksdag väckta motionerna I: 143 och II: 184, I: 146 och II: 181 samt I: 144 och II: 180.

Det framstår mot bakgrund av det anförda som angeläget, att en samordning av de olika biståndsformernas centrala administration och en ra-

tionalisering av biståndsmyndighetens organisation kommer till stånd och att biståndsmyndighetens aktionsmöjligheter förstärkas.

Utskottet finner med tillfredsställelse, att Kungl. Maj:t nu framlagt förslag i sådant syfte.

Utskottet behandlar först frågan om samordning av biståndsformerna.

Handläggningen av tekniskt utvecklingsbistånd är för närvarande uppdelad så, att utrikesdepartementet är verkställande organ för multilateralt bistånd och biståndsnämnden ansvarar för bilateralt bistånd. Härjämte är en del multilaterala projekt av teknisk karaktär med starka svenska bilaterala inslag uppdelade mellan dessa båda organ, alltefter den grad av svensk insyn och delaktighet i administrationen, som väntas bli erforderlig. Här kan erinras om att från anslaget Övrigt multilateralt bistånd bestridas kostnaderna för ett antal projekt för utbildning av kvinnlig ungdom i Afrika, för vilka visserligen visst förberedelsearbete utförts genom utrikesdepartementets försorg, men som administreras av FAO, ILO och UNESCO. Bistånd med humanitärt huvudsyfte, oavsett dess medel eller överföringsätt, sköts av utrikesdepartementet. Biståndsmyndigheten eller andra myndigheter eller organisationer kunna dock av Kungl. Maj:t anmodas att rekrytera personal eller tillhandahålla utrustning för ett humanitärt projekt. Såsom statskontoret framhållit har det ofta kommit att bero närmast på tillfälligheter, huruvida en företagen insats betraktats såsom tekniskt bistånd och i denna egenskap beretts av nämnden före Kungl. Maj:ts beslut eller den ansetts utgöra humanitärt bistånd och därför beslutats av Kungl. Maj:t utan beredning av nämnden.

För att åstadkomma åsyftad största möjliga koncentration av arbetsuppgifterna till en instans tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag att handläggningen av bilaterala biståndsärenden koncentreras till biståndsmyndigheten. Utskottet delar också den meningen, att som bilaterala böra betraktas även svenska biståndsinsatser i anslutning till den av internationella organ bedrivna biståndsverksamheten. Såsom statsrådet framhållit utvidgas härigenom begreppet bilateralt bistånd till att avse allt bistånd, som på svenskt initiativ destinerats till visst mottagarland.

Vid bifall härtill skulle alltså vad det tekniska biståndet beträffar — förutom de arbetsuppgifter som redan nu åvila biståndsmyndigheten — den biståndsverksamhet, som för närvarande redovisas under anslaget Övrigt multilateralt tekniskt bistånd och som nu administreras av utrikesdepartementet, överföras till biståndsmyndigheten. Här rör det sig huvudsakligen om svenska insatser för utbildning av afrikanska kvinnor.

Utskottet tillstyrker vidare, att till biståndsmyndigheten jämväl överföres sådant bistånd, som redovisas under anslagen Nordiskt bistånd och Skandinaviska undervisningssjukhuset i Korea, vilka anslag nu äro uppförda under tredje respektive femte huvudtiteln.

I överensstämmelse med angivna definition av bilateralt bistånd bör i fråga om det under tredje huvudtiteln upptagna anslaget Humanitärt bistånd den bilaterala biståndsadministrationen framdeles ankomma på biståndsmyndigheten. Det är här närmast fråga om bistånd till följd av naturkatastrofer samt det under anslaget för närvarande redovisade bidraget till icke-statliga organisationer, inklusive missionen, som bedriva teknisk eller humanitär biståndsverksamhet. Den del av anslaget, som är av rent multilateral natur, d. v. s. huvudsakligen bidragen till FN:s flyktingprogram, bör dock härvid undantagas.

De handelspolitiska och kommersiella biståndsfrågorna sortera under handelsdepartementet. När det gäller viktiga delar av dessa biståndsområden (t. ex. tullpolitiken, investeringsskydd) krävs även finansdepartementets medverkan. Dessa ärendens handläggning förutsätter samråd med och samarbete mellan berörda departement och ämbetsverk. Med bistånd, varom här är fråga, avses statliga åtgärder med syfte att underlätta utvecklingsländernas export och stabilisera deras exportintäkter respektive att främja svenska företags export till och investeringar i dessa länder. Statskontoret har ansett, att detta slag av bistånd endast är element i den allmänna handelspolitiska och exportstödjande verksamheten, varför det får anses mindre lämpligt att överföra handläggningen av dessa biståndsärenden från de allmänna handelspolitiska och exportstödjande organen till den centrala biståndsmyndigheten. Utskottet kan ansluta sig härtill men vill understryka statsrådets uttalande, att handelspolitiska och kommersiella åtgärder av utvecklingsfrämjande natur utgöra ett viktigt led i den allmänna svenska biståndspolitik och böra samordnas med dess övriga grenar.

Administrationn av Sveriges bilaterala finansiella bistånd ombesörjes av en byrå inom finansdepartementet. Detta bistånd utgår till övervägande del i enlighet med bilaterala avtal. Inom ramen för denna biståndsform förekomma såväl krediter som gåvor. De förra lämnas för finansiering av utvecklingsprojekt eller utvecklingsprogram, de senare huvudsakligen i form av varor. Vid utarbetandet av projekt och administration av dessa replierar departementet på fackmyndigheter och experter. Då i realiteten någon större skillnad icke finnes mellan detta slag av bistånd och tekniskt bistånd av den vidare innebörd som föreslagits är utskottet berett tillstyrka, att den bilaterala finansiella biståndsadministrationen överföres till biståndsmyndigheten.

I fråga om Sveriges multilaterala finansiella bistånd, som utgöres av bidrag till Internationella utvecklingsfonden (IDA), vilken administreras av Världsbanken, finner utskottet, i likhet med statsrådet, att de mycket begränsade funktionerna äro av den arten, att de även i fortsättningen böra i första hand fullgöras av riksbanken. Det kan erinras om att flertalet IDA-

krediter har beviljats för finansiering av s. k. basinvesteringar, t. ex. väg- och järnvägsbyggen, hamnprojekt, bevattningsprojekt och kraftverksbyggen.

Vad beträffar det multilaterala tekniska biståndet kan såsom ovan framgår skillnaden mellan detta bistånd och bilateralt bistånd vara obetydlig och gränsen svårdragen. Utskottet har i det föregående tillstyrkt, att begreppet bilateralt bistånd utvidgas till att avse allt bistånd, som på svenskt initiativ destinerats till visst mottagarland. Härigenom blir begreppet multilateralt tekniskt bistånd fortsättningsvis begränsat till att avse frågor rörande EPTA, Särskilda fonden, UNICEF och andra multilaterala tekniska biståndsprogram, där bidragen förlorat sin nationella identitet, när de nå mottagaren. Multilateralt humanitärt bistånd kommer såsom tidigare nämnts huvudsakligen att avse bidrag till internationella organisationer för flyktingfrågor. Det multilaterala finansiella biståndet omfattas, såsom ovan framgår, av bidragen till IDA.

Det multilaterala biståndet administreras av vederbörande internationella biståndsorgan. Genom våra representanter delta vi i de av internationella biståndsinstitutionernas styrande organ, där Sverige blir invalt. Statsrådet har ansett, att det icke skulle fylla något praktiskt syfte att överföra dessa biståndsformer till biståndsmyndigheten. Dock böra förekommande verksamheter anföras åt biståndsmyndigheten. Det rör sig här huvudsakligen om expertrekrytering och stipendiatmottagning. Utskottet kan i huvudsak ansluta sig till dessa tankegångar. Såsom också föreslagits bör biståndsmyndigheten ges möjlighet att följa och påverka även våra mera policybetonade relationer till internationella organ, som administrera det multilaterala biståndet.

Till följd av nu föreslagna åtgärder skulle såsom nämnts praktiskt taget all biståndsadministration sammanföras till en enda myndighet. Härigenom skapas goda förutsättningar för att åstadkomma en rationell förvaltning av u-hjälpsanslagen och effektiva förbindelselinjer till de svenska biståndsprojekten i utvecklingsländerna. Vidare ökas möjligheterna för att gjorda erfarenheter kunna ackumuleras och samlade biståndsplaner uppgöras och att därmed s. k. nätverksplanering kan ske.

Utskottet delar den uppfattningen, att biståndsmyndigheten bör i stor utsträckning genom utkontraktering anförtro fackbetonade delar av biståndsplanering och biståndsadministration åt statliga fackmyndigheter och institutioner samt åt andra organ, som besitta härför särskilda förutsättningar. Såsom exempel härför kan nämnas stipendiatverksamheten.

I valet mellan att inordna biståndsadministrationen i utrikesdepartementet och att förlägga den till ett ämbetsverk, sorterande under detta departement, har utskottet funnit avgörande skäl tala för sistnämnda alternativ. Utskottet tillstyrker alltså förslaget i denna del.

Såsom av det föregående framgått innebär statskontorets förslag vidare,

att biståndsmyndigheten rationaliseras och förstärkes i fråga om såväl inre organisation som yttre relationer. Förslaget i denna del går i huvudsak ut på att biståndsmyndigheten får karaktär av självständigt centralt ämbetsverk med en generaldirektör som chef och tillika ordförande i verksstyrelsen. Utskottet vill tillstyrka förslaget.

Då det gäller att taga ställning till frågan om antalet styrelseledamöter är det givetvis betydelsefullt, att styrelsen kan med sig införliva den sakkunskap och det intresse, som finnas företrädta inom riksdagen, näringslivet, organisationslivet och missionen och över huvud taget med de grupper och organisationer, som verka inom eller stödja u-landsbiståndet.

Utskottet tillstyrker i det följande inrättandet av ett interdepartementalt samrådsorgan, där biståndsmyndigheten skall vara företräd. Vidare understryker utskottet betydelsen av att biståndsmyndigheten har kontakter och samarbete med andra verk, organisationer och intressegrupper, varvid förutsättes en fortsatt utveckling av det nyligen införda systemet med särskilda arbetsgrupper.

Med dessa relationer utåt och detta breddade samrådsförfarande kan enligt utskottets mening en viss begränsning av det nuvarande antalet styrelseledamöter vara befogad, särskilt som hittillsvarande ordning med departementstjänstemäns placering i biståndsmyndigheten avses skola upphöra. Härtill kommer angelägenheten av att antalet ledamöter hålles lågt, så att styrelsens arbetsformer bli så smidiga och effektiva som möjligt. Statskontoret hade föreslagit, att antalet ledamöter skulle minskas från elva till sju, ordföranden inberäknad. Några suppleanter förordades därvid ej. Det är givetvis svårt att här ange vad som är lämpligt antal. På i motionerna I: 690 och II: 815 anförda skäl anser utskottet sig kunna förorda, att medlemsantalet bestämmes till nio, ordföranden inberäknad.

Statsrådet har föreslagit, att den nya biståndsmyndigheten benämnes Styrelsen för internationell utveckling. Med anledning av vad i motionen II: 816 anförts må erinras om att man i namnet på utländska motsvarigheter till den svenska biståndsmyndigheten alltmer övergått från begreppet bistånd till utveckling. Utskottet saknar anledning frångå statsrådets förslag till namnändring och avstyrker alltså motionen i fråga. Statsrådet har som lämplig förkortning angivit initialerna i den engelska översättningen av styrelsens namn, som skulle komma att användas utåt, nämligen Swedish International Development Authority — SIDA. Enligt utskottet kan det ifrågasättas om icke ur flera synpunkter förkortningen SAID som förkortning på Swedish Authority for International Development vore att föredraga.

Till frågan om biståndsmyndighetens interna organisation återkommer utskottet i det följande.

Utskottet erinrar om att beslut om biståndspolitikens utformning fattas av regering och riksdag. Kungl. Maj:ts beslut och förslag till riksdagen föregås av beredning i gängse form. Flera departement berörs av de bi-

ståndspolitiska ärendenas beredning. Dessa ärenden ha nämligen ofta såväl utrikes- och handelspolitiska som finansiella och samhällsekonomiska aspekter. De beredas i enlighet med departementsstadgan inom olika departement. Ett betydande ömsesidigt informations- och samordningsbehov föreligger alltså. Det är en förutsättning för en samlad svensk biståndspolitik att dessa behov kunna tillgodoses. Härmed avses inte behovet av kontakter mellan närmast berörda departementstjänstemän vid beredning av löpande ärenden utan behovet av regelbundet återkommande information och diskussion som ett led i beredningen av mera principiella biståndsfrågor. Utskottet tillstyrker förslaget att ett särskilt interdepartementalt samrådsorgan inrättas för detta ändamål, bestående av företrädare — i princip på statssekreterarnivå — för berörda departement, främst utrikes-, finans- och handelsdepartementen men också social-, ecklesiastik- och jordbruksdepartementen vid överläggningar i ämnen som angå deras områden. Även statsrådsberedningen och biståndsmyndigheten böra vara företrädare i detta organ, som torde få benämningen biståndsberedningen. Denna bör ledas av ett statsråd. Övriga berörda statsråd böra givetvis kunna delta i den omfattning de finna behövt. Som exempel på frågor som böra tagas upp i biståndsberedningen kan nämnas frågor rörande biståndsvolymen, avvägningen mellan olika biståndsformer, villkoren för utvecklingskrediterna, länderprioriteringen, samarbetet med näringslivet och riktlinjerna för instruktioner till våra företrädare i internationella biståndsorgan.

Statskontoret understryker att det inte är fråga om att skapa någon beslutande instans utan bara ett forum för information och diskussion rörande frågor av större betydelse. Det kan även enligt utskottets mening inte bli tal om att diskussionerna inom biståndsberedningen skulle föregripa avgöranden på regeringsnivån eller inkräkta på biståndsmyndighetens befogenheter. Biståndsberedningens värde skulle ligga i att den genom sin sammansättning täcker alla biståndsformer och alla aspekter på en samlad biståndspolitik.

Med hänsyn till vikten av att få fram den enhetliga syn på biståndsverksamheten, som det ankommer på statsmakterna att för svensk del utforma, finner utskottet betydelsefullt att, såsom även motionsvis framhållits, biståndsmyndigheten söker samråd med de svenska kontaktorganen för olika mellanstatliga organisationer, som verka på biståndsområdet. Det synes utskottet angeläget, att biståndsmyndigheten är representerad i svenska kontaktorgan för de internationella organisationerna i och för följande av och deltagande i den löpande verksamheten, i vad den gäller biståndsfrågor.

Utskottet vill ansluta sig till statsrådets rekommendation om fortsatt utveckling av det från hösten 1964 tillämpade systemet med särskilda arbetsgrupper inom fackområden, på vilka biståndsmyndigheten arbetar.

Det är enligt utskottets mening vidare önskvärt, att samråd sker mellan biståndsmyndigheten och näringslivet, främst dess topporganisationer, lik-

som med de frivilligorganisationer, som verka på biståndsområdet. Såsom statsrådet framhållit måste biståndsmyndigheten ha god överblick över det svenska näringslivets möjligheter för expertrekrytering, varubistånd o. d. Ett sådant samrådsförfarande kan från flera synpunkter vara fruktbringande. Det må härvid allenast erinras om de fall, där biståndsåtgärder direkt anslutits till kommersiella insatser. Genom dylik samverkan kunna vidare till gagn för utformningen av den allmänna biståndspolitikens värdefulla internationella erfarenheter vinnas samt ett ömsesidigt erfarenhetsutbyte komma till stånd.

I anslutning till det anförda må erinras om att riksdagen tidigare uttalat, att frågan om de privata kommersiella insatsernas betydelse för utvecklingsländerna vore värd all uppmärksamhet. Denna fråga är emellertid i viss mån avhängig av möjligheten att skapa någon form av skydd för investeringar mot politiska risker inom dessa länder. Till detta spörsmål, som berörts i motionerna I: 143 och II: 184 samt I: 146 och II: 181, återkommer utskottet under punkten 14 i det följande.

I ett flertal motioner har understrukits missionens betydelse i biståndsverksamheten. Utskottet är väl medvetet om att missionssamfunden ha stor praktisk erfarenhet av fältarbete samt i många fall goda kontakter med mottagarlandets myndigheter. Till följd härav äro missionsorganisationerna ett värdefullt stöd för biståndsarbetet. Utskottet vill därför ytterligare understryka önskvärdheten av att det samarbete och samråd, som äger rum med missionen, utvidgas och effektiviseras. Genom den föreslagna omorganisationen av biståndsverksamheten synas ökade förutsättningar kunna skapas härför.

Beträffande frågan om den centrala biståndsmyndigheten och biståndsanslagen får utskottet framhålla följande.

Utskottet anser i likhet med statsrådet, att utarbetandet av statsverkspropositionens anslagsförslag avseende de olika biståndsformerna är ett viktigt moment i biståndspolitikens utformning. Utskottet delar också den uppfattningen, att biståndsmyndigheten skall medverka vid utarbetandet av dessa förslag avseende samtliga biståndsformer. Utskottet vill också tillstyrka, att då det gäller det bilaterala tekniska och humanitära biståndet denna medverkan bör ske i form av att biståndsmyndigheten själv avger förslag till anslagsäskanden. Detsamma bör också gälla beträffande sådant bilateralt finansiellt bistånd, som utgör en integrerad del av ett i övrigt tekniskt biståndsprojekt.

Då det gäller det övriga bilaterala finansiella och det multilaterala biståndet har statskontoret ansett skäl kunna anföras både för och mot en förläggning av beredningen av anslagsförslagen till Kungl. Maj:ts kansli. De skäl, som anförts för en sådan åtgärd, äro bl. a. att utvecklingsländernas behov av ifrågavarande biståndsformer är praktiskt taget obegränsat. Storleken av bidragen påverkas icke i avgörande mån av bedömningar inom bi-

ståndsmyndigheten utan bör betraktas som ett resultat av ekonomiska, politiska och utrikespolitiska överväganden. Av hänsyn till främmande makt kan det av sekretesskäl vara lämpligt, att förslagen bli offentliga först i samband med att de föreläggas riksdagen.

Som skäl för att biståndsmyndigheten bör avge förslag till ifrågasvarande anslagsäskanden anför statskontoret bl. a., att myndighetens direkta erfarenheter från biståndsverksamhetens organisation och praktiska genomförande ge god grund för förkalkyler, gällande framtida kostnader för pågående projekt och projekt under planering. Det anses rimligt, att myndigheten genom förslag till anslag ger uttryck för sin syn på lämplig omfattning av och lämplig tidpunkt för stöd- och följdinsatser, som myndigheten, med den överblick den har, anser påkallade för att förbättra pågående projekts resultat. Myndigheten får genom sin verksamhet de bästa förutsättningar att bedöma flertalet av de faktorer, som böra påverka den inbördes avvägningen mellan samtliga biståndsslag. Om anslagsplaneringen för väsentliga områden undandrages biståndsmyndighetens medverkan och inflytande bortfaller en väsentlig del av underlaget för planeringen av biståndsverksamheten som sådan.

Statsrådet har i likhet med statskontoret ansett övervägande skäl tala för att biståndsmyndighetens medverkan vid utarbetandet av anslagsförslagen för det multilaterala samt huvudparten av det bilaterala finansiella biståndet bör ske inom ramen för det samråd, som kommer att äga rum inom det interdepartementala samrådsorganet, vilket enligt vad som ovan föreslagits bör innefatta även biståndsmyndigheten. Utskottet, som delar denna uppfattning, finner nämligen i likhet med statsrådet, att beträffande dessa biståndsformer de biståndsadministrativa synpunkterna äro mindre väsentliga, medan de ekonomiskt-politiska och utrikespolitiska övervägandena äro desto betydelsefullare. Det föreslagna förfarandet tillgodoser, såsom statsrådet framhållit, kravet på en samlad värdering av alla de faktorer, som påverka anslagsförslagen för samtliga biståndsformer. Av det anförda följer att utskottet avstyrker motionerna I: 690 och II: 815, såvitt nu är i fråga.

Såvitt utskottet kan finna torde den nu föreslagna omorganisationen, särskilt med hänsyn till svårigheten att i vissa fall draga klara gränser mellan olika biståndsformer, nödvändiggöra en ändrad anslagsindelning. Enligt vad utskottet inhämtat torde förslag härom vara att förvänta. Härigenom kan i en nära framtid frågan om avgivande av anslagsförslag ånyo bli aktuell.

Statskontoret har ingående behandlat relationerna mellan biståndsmyndigheten och dess fältverksamhet. Det synes utskottet i princip riktigt och rationellt, att så mycket som möjligt av projektadministrationen decentraliseras till fältet. Detta förutsätter emellertid, att projekt före igångsättandet äro i detalj planerade och att personal med administrativ utbildning finns på fältet. Biståndsmyndigheten bör givetvis ha resurser för kontroll och er-

forderliga ingripanden. Om verksamhetens omfattning gör det lämpligt bör sasom förordats en särskild chefsadministratör tillsättas vid ett eller en grupp av projekt. Utskottet har i princip icke något att erinra mot att chefsadministratören anknytes till den svenska beskickningen i mottagarlandet såsom biståndsattaché. Såsom förutsatts bör dock frågan om dylika attachés ställning och arbetsuppgifter bli föremål för närmare utredning. Utskottet delar uppfattningen, att man i själva länderavtalen i möjlig mån bör införa bestämmelser om rätt att från svensk sida utöva såväl sakrevision som kameral revision även vid projekt, som formellt helt äro mottagarlandets. Denna revision synes utskottet särskilt motiverad av biståndsverksamhetens växande omfattning. Utskottet vill härvid erinra om att riksdagen tidigare understrukt vikten av att dylik revision kommer till stånd.

En följd av den föreslagna decentraliseringen av projektadministrationen blir, att biståndsmyndighetens projektadministrativa enhet kommer, allteftersom decentraliseringen fortskrider, att inrikta sin verksamhet enbart på rådgivning samt på kontroll av att projekt drivas planenligt och nå sina syften.

Det må erinras om att 1961 års riksdag uttalade sig för en centralisering i princip av stipendiatverksamheten och beslöt att denna skulle förläggas till en stipendiatbyrå i biståndsmyndigheten. Det stora flertalet remissinstanser hade även förordat en dylik lösning av frågan.

Statskontoret föreslår nu, att denna koncentration upphäves och att i stället bilaterala stipendiat från utvecklingsländerna inordnas i det allmänna undervisningsväsendet, medan stipendiatverksamheten för multilaterala organ skall bedrivas av svenska institutet. Utskottet kan knappast finna, att skäl anförts, som motivera ett frångående av nuvarande ordning. Frågan synes dock, såsom statsrådet och biståndsmyndighetens styrelse förordat, böra underkastas ytterligare utredning. I avvaktan härpå vill utskottet tillstyrka, att stipendiatbyrån tills vidare kvarliggjer inom biståndsmyndigheten.

I de år 1962 uppdragna riktlinjerna för biståndsverksamheten framhölls att, om målet är en viss allmän biståndsökning och om det tekniska biståndet avses utgöra en väsentlig del av ökningen, personella resurser äro det oundgängliga medlet. Riksdagen har därför senast föregående år understrukt angelägenheten av en intensifiering av expertrekryteringen. Utskottet är väl medvetet om de svårigheter, som densamma erbjuder i nuvarande arbetsmarknadsläge. Behovet av såväl bilaterala som multilaterala experter är stort. Från den multilaterala verksamhetens företrädare framkomma allt starkare önskemål om flera experter från Sverige. För att förbättra biståndsverksamheten på detta område erfordras, att nya rekryteringsmetoder prövas. Utskottet vill ansluta sig till de förslag, som i propositionen förordas i sådant syfte. Sålunda bör utlysningen av lediga expertuppdrag effektiviseras. Särskilda expertgrupper, som kunna råda och bistå biståndsmyndigheten vid rekryteringen, böra inrättas på de viktigaste fackområdena. Liksom i mo-

tionerna I: 143 och II: 184 hänvisas också till möjligheten av att för ändamålet rekrytera nordisk och annan utländsk personal. En sådan åtgärd rekommenderades av riksdagen förra året. Det av biståndsmyndigheten initierade och även i motionerna I: 690 och II: 815 berörda arrangemanget med »dubbling» av tjänster inom statsförvaltningen för att frigöra potentiella experter anser utskottet vara ett uppslag, värt att pröva.

Utskottet delar statsrådets uppfattning, att i den mån rekryteringssvårigheterna kunna lindras genom särskilda åtgärder för utbildning av experter sådana möjligheter böra undersökas. Ett vidgat samarbete med näringslivet på olika avsnitt av biståndsverksamheten bör såsom nämnts också kunna bredda basen för expertrekryteringen.

Motionsvis har uttalats angelägenheten av att biståndsexperternas ekonomiska och allmänt sociala villkor förbättras. Utskottet vill i anledning härav erinra om att Kungl. Maj:t förelade förra årets riksdag proposition (nr 145) angående riktlinjer för biståndsexperters villkor m. m. Propositionen godkändes av riksdagen. Vad beträffar bilateral teknisk biståndsverksamhet innebar förslaget tillämpning av avtalsform för expertanställning. Vidare förordades en fri lönesättning. De framlagda riktlinjerna inneburo i övrigt en så långt möjligt genomförd anpassning av experternas löne- och anställningsvillkor till vad som gäller för andra statstjänstemän, särskilt inom utrikesförvaltningen. Beträffande svenska experter inom den multilaterala biståndsverksamheten innefattade propositionen förslag om åtgärder i syfte att avhjälpa vissa brister i socialförsäkringsskyddet, som uppstå till följd av expertens tjänstgöring hos internationell organisation. Det förutsattes därvid, att undersökning skulle ske huruvida staten borde garantera ifrågavarande experter och deras familjer ett minimiskydd motsvarande de svenska socialförsäkringsförmånerna. Av den nu föreliggande propositionen framgår att dylik undersökning verkställdes av riksförsäkringsverket men att statsrådet icke nu är berett att framlägga förslag i ämnet. I anledning av vad statsrådet i sammanhanget uttalat vill utskottet framhålla, att — i avvaktan på förslag i syfte att garantera biståndspersonalen ett tillfredsställande socialt skydd — utskottet icke har något att erinra mot att Kungl. Maj:t i särskilt ömmande fall må utge bidrag till sjukvårdskostnader m. m. för multilaterala experter m. fl. och deras familjer. Utskottet har icke heller något att invända mot att kostnaderna härför få belasta den under biståndsmyndighetens omkostnadsanslag upptagna anslagsposten Sjukvård m. m.

Vad beträffar de i motionerna I: 690 och II: 815 särskilt berörda frågorna om meritberäkning och om svårigheterna för experter att efter avslutad tjänstgöring erhålla eller återfå bostad i Sverige må erinras om att dessa spørsmål även behandlades i förenämnda proposition 1964: 145. Beträffande sistnämnda fråga framhölls i propositionen att biståndsmyndigheten skulle närmare undersöka detta spørsmål. Utskottet förutsätter att så sker.

Med hänsyn till det anförda torde syftet i motionerna I: 690 och II: 815

alltså redan vara i huvudsak tillgodosett eller i övrigt uppmärksammat, varför någon riksdagens åtgärd i anledning av motionerna icke synes behövlig.

Statskontoret har ingående analyserat biståndsmyndighetens informationsverksamhet i dess olika former och liksom riksdagen senast föregående år framhållit betydelsen av densamma i ett läge av expanderande biståndsverksamhet. Det nu föreliggande förslaget bygger på ett dokumenterat behov av ett effektivt arbetande informationsorgan och en omsorgsfull nyhetsförmedling.

Vad i ärendet anförts rörande informationens huvudsakliga innehåll och dess inriktning mot olika grupper av mottagare anser utskottet sig i allt väsentligt kunna godtaga. Till följd härav och genom de ökade möjligheter, som den föreslagna utbyggnaden av biståndsmyndighetens informationsenhet medför, torde större förutsättningar åstadkommas för att sprida upplysning om den svenska u-hjälpens mål och medel samt om utvecklingsländernas behov och förhållanden i olika avseenden. Syftet i motionerna I: 143 och II: 184 samt II: 436 torde få anses bli tillgodosett genom den förstärkning av informationsbyrån, som föreliggande förslag innebär.

Vad beträffar biståndsmyndighetens interna organisation har utskottet utöver vad i det föregående anförts icke funnit något vara att erinra. Utskottet tillstyrker alltså, att det nya ämbetsverket organiseras på tre avdelningar under ledning av avdelningschefer i Be 4. Utskottet vill vidare tillstyrka, att avdelningarna I och II för tekniskt och humanitärt respektive finansiellt bistånd skola bestå av vardera två byråer med byråchefer i lönegraden Be 3 samt att avdelning III skall bestå av en byrå för ekonomiska och administrativa frågor och en byrå för personalfrågor, båda ledda av byråchefer i Be 3. Såsom föreslagits bör enheten för informationsfrågor ledas av en informationschef i Be 1. Vidare bör den nuvarande stipendiatbyråns personal överföras till det nya verket.

Förslaget innebär en ökning med ca 40 tjänstemän, varjämte ett antal tjänster uppflyttas i högre lönegrad. Utskottet förutsätter, att en förbättrad personalrekrytering härigenom kan åstadkommas.

Utskottet tillstyrker, att anslaget bestämmes till 5 420 000 kr., vilket i förhållande till motsvarande anslag för löpande budgetår innebär en höjning med 2 806 000 kr.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de övergångsbestämmelser, som erfordras för genomförande av de framlagda förslagen även om att fastställa personalförteckning för den nya biståndsmyndigheten.

Sammanfattningsvis må framhållas att det föreliggande förslaget främst tar sikte på en samordning av de olika biståndsformernas centrala administration samt en vidgning av biståndsmyndighetens kompetensområde med avseende å det tekniska, humanitära och det finansiella biståndet. Förslaget innebär vidare en rationalisering och förstärkning av biståndsmyndigheten i fråga om såväl inre organisation som yttre relationer. Härigenom skapas

bättre förutsättningar än hittills varit fallet för att åstadkomma en effektiv organisation, som är ett av grundvillkoren för att målsättningen enligt de av 1962 års riksdag fastställda riktlinjerna för det svenska utvecklingsbiståndet skall kunna uppfyllas. Därest riksdagen bifaller vad sålunda förordats torde syftet i de i början av riksdagen väckta motionerna I: 143 och II: 184, I: 146 och II: 181, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, samt I: 144 och II: 180 bli tillgodosett varför desamma icke böra påkalla någon riksdagens åtgärd. Den i motionerna I: 143 och II: 184 berörda frågan om samordning av bilaterala och multilaterala biståndsinsatser, när det gäller de nationella fredskårsinsatserna, kommer utskottet att behandla under punkten 8 i det följande.

Utskottet hemställer,

I. beträffande den nya biståndsmyndighetens benämning att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 816, besluta att myndigheten skall benämnas Styrelsen för internationell utveckling;

II. beträffande antalet styrelseledamöter att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 690 och II: 815, såvitt nu är i fråga, besluta att antalet ledamöter skall vara nio, ordföranden inberäknad;

III. beträffande framläggande av anslagsförslag att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 690 och II: 815, såvitt nu är i fråga, besluta att det skall ankomma på styrelsen för internationell utveckling att i sin årliga petitaskrivelse framlägga förslag rörande bilateralt tekniskt och humanitärt bistånd samt i fråga om sådant bilateralt finansiellt bistånd, som utgör en integrerad del av ett i övrigt tekniskt biståndsprojekt;

IV. beträffande Kungl. Maj:ts förslag i övrigt att riksdagen må

a) besluta att nämnden för internationellt bistånd skall upphöra den 1 juli 1965 och att samma dag skall inrättas en ny central myndighet för administration av internationellt bistånd i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet föreslagits,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de övergångsbestämmelser som fordras för genomförande av de framlagda förslagen,

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för styrelsen för internationell utveckling i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits,

d) godkänna följande avlöningsstat för styrelsen för in-

ternationell utveckling att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

Avlöningsstat

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	49 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	50 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 111 000
4. Ersättningar till expertis, <i>förslagsvis</i>	400 000
5. Representationsbidrag till generaldirektören ..	10 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 800 000
	Summa kr. 5 420 000

e) till *Styrelsen för internationell utveckling*: *Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 5 420 000 kr.;

V. att motionerna I: 143 och II: 184, såvitt nu är i fråga, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

VI. att motionerna I: 146 och II: 181, såvitt nu är i fråga, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

VII. att motionerna I: 144 och II: 180 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

VIII. att motionerna I: 690 och II: 815, i vad de avse expertrekrytering, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

IX. att motionen II: 436 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

7:o) *Styrelsen för internationell utveckling*: *Omkostnader*. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 7) att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Nämnden för internationellt bistånd (NIB): *Omkostnader* för budgetåret 1965/66 beräkna ett förslagsanslag av 590 000 kr.

Därefter har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 63 föreslagit riksdagen att, såvitt nu är i fråga, till *Styrelsen för internationell utveckling*: *Omkostnader* för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 550 000 kr.

Anslaget till Nämnden för internationellt bistånd (NIB): *Omkostnader* är för innevarande budgetår uppfört med 590 000 kr.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet anfört under närmast föregående punkt får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må till *Styrelsen för internationell utveckling*: *Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 550 000 kr.

8:o) **Fältprojekt.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 8, s. 29—44) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 45 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 143 av herrar *Lundström* och *Sundin* samt II: 184 av herrar *Hedlund* och *Ohlin*, i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte beakta vad i motionerna anförts om systematiserad samordning av bilaterala och multilaterala biståndsinsatser när det gäller de nationella fredskårsorganisationerna,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Eskilsson m. fl.* (I: 362) och den andra inom andra kammaren av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.* (II: 435), i vilka hemställts att riksdagen måtte a) besluta att de medel vilka ställts till NIB:s förfogande och som icke vid utgången av budgetåret 1965/66 kunnat utnyttjas ställs till de kristna samfundens disposition för dessas hjälpverksamhet i u-länder via missionen, varvid fördelningen av medlen på de olika samfunden skall ske enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, b) uttala att samfundens redovisning för medlens disponerande skall ske direkt till Kungl. Maj:t och icke till eller över NIB.

Beträffande de skäl, motionärerna anförde till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 184 och II: 435.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 23 000 000 kr.

De av nämnden för internationellt bistånd begärda anslagen för alla pågående och förberedda fältprojekt uppgår till i runt tal 33 milj. kr. inklusive överförda Sverige hjälperprojekt medan äskanden för planerade projekt, som avses komma att inledas under budgetåret 1965/66, uppgår till inemot 5 milj. kr.

Under förevarande anslag inrymmes också 2,6 milj. kr. för bistånd i anslutning till FN:s verksamhet, varvid innevarande års anslag för bistånd i anslutning till Särskilda fondens verksamhet ännu icke tagits i anspråk, medan prövning pågår av framförda förslag. NIB har velat vidga anslutningsbiståndet till att gälla FN-organen över huvud taget. Då Särskilda fondens beslut i allmänhet effektueras genom FN:s olika specialorgan, blir det i praktiken ingen större skillnad med nämndens förslag. Under förutsättning att syftet med anslutningsbiståndet bibehålles vid de i prop. 1964: 1 (bil. 5 s. 23) uppdragna riktlinjerna och detta anslutningsbistånd redovisas som en särskild delpost under anslaget har föredragande statsrådet ingen invändning mot att det inordnas under Fältprojekt. Vid utgången av innevarande budgetår eventuell befintlig reservation på anslaget Bilateralt bistånd i anslutning till FN:s Särskilda fond bör överföras till förevarande anslag.

Vidare begäres under detta anslag inemot 7 milj. kr. bl. a. för forskning,

frivilligtjänst och ännu icke specificerade fältprojekt. Därjämte kan nya ännu icke anmälda behov uppstå under budgetåret.

Sammanlagt har begärts (33 + 5 + 2,6 + 7) avrundat 47 milj. kr. Med hänsyn till förskjutningar i betalningsutfallet som erfarenhetsmässigt uppstår föreslår statsrådet att anslaget till Fältprojekt avrundas till 45 milj. kr., innebärande en anslagsökning om 22 milj. kr.

Utskottet. Riksdagen har för innevarande budgetår ställt 23 milj. kr. till förfogande för bilaterala fältprojekt, vartill kommer en reservation av ca 11 milj. kr. under ifrågavarande anslag vid utgången av budgetåret 1963/64. Sålunda står ett belopp av inemot 34 milj. kr. till förfogande under innevarande budgetår. Dessa medel väntas i huvudsak bli förbrukade under budgetåret.

För nästa budgetår har biståndsnämnden äskat sammanlagt 47 milj. kr. Av detta belopp avses 33 milj. kr. för pågående och förberedda fältprojekt, inklusive överförda Sverige hjälper-projekt, samt 5 milj. kr. för planerade projekt, som avses komma att inledas under nästa budgetår. Under anslaget har såsom en anslagspost uppförts Bistånd i anslutning till FN:s verksamhet, vilket innevarande budgetår motsvaras av anslaget å 2,64 milj. kr. till Bilateralt bistånd i anslutning till FN:s Särskilda fond. Återstående belopp, inemot 7 milj. kr., är avsett för bl. a. forskning, frivilligtjänst och ännu icke specificerade fältprojekt.

Med hänsyn till förskjutningar i betalningsutfallet, som erfarenhetsmässigt uppstå, har statsrådet ansett anslaget till Fältprojekt för nästa budgetår kunna begränsas till 45 milj. kr.

Utskottet tillstyrker, att insatser av s. k. anslutningsbistånd skola få göras i samarbete med icke blott Särskilda fonden utan med FN-organen över huvud taget. Då det här närmast är fråga om bilateralt tekniskt projektbistånd finner utskottet lämpligt, att, såsom föreslagits, anslagsposten uppföres under förevarande anslag.

Av biståndsnämndens planeringsprogram framgår att nämnden eftersträvar en fortsatt konsolidering av de redan etablerade fältprojekten jämsides med en viss expansion, vilken huvudsakligen avses ske inom områdena yrkes- och lärarutbildning, hälso- och sjukvård jämte familjeplanering samt jordbruk och boskapsförädling. Såsom i det föregående anförts utgör knappheten på experter ett stort problem, vilket givetvis påverkar expansionsmöjligheterna.

Vid sin granskning av den föreslagna inriktningen av biståndsverksamheten i fråga om fältprojekt har utskottet funnit förslagen stå i överensstämmelse med de av riksdagen tidigare angivna riktlinjerna för här ifrågavarande verksamhet.

Utskottet tillstyrker, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 45 milj. kr.

Under punkten 6 har utskottet behandlat frågan om relationerna mellan biståndsmyndigheten och dess fältprojekt, varvid utskottet uttalat sin anslutning till förslaget att projektadministrationen i görligaste mån decentraliseras till fältet. Detta förutsätter bl. a. att planeringen av projekt varit noggrann och detaljerad.

Under anslagsposten Frivilligtjänst har upptagits ett belopp av 1 milj. kr. Härmed avses utbildning och utsändande till biståndsarbete av ett till en början begränsat antal personer, vilka äro lämpade för insatser av direkt verkställande art, motsvarande den amerikanska s. k. fredskårens. Utskottet uttalade förra året, att dessa frivilliga i förekommande fall borde kunna ingå i multilaterala eller i andra länders bilaterala projekt. Ej heller borde uteslutas att möjlighet bereddes lämplig personal av annan nationalitet att deltaga i svenska projekt.

Denna fredskår är nu under uppbyggnad. Sålunda har Kungl. Maj:t beslutat medgiva, att biståndsnämnden må inleda försöksverksamhet i syfte att utsända en första grupp om 30 fredskårsmedlemmar under loppet av innevarande år. Enligt vad utskottet erfarit kan försöksverksamheten komma att bära bedrivs i sådan omfattning, att ytterligare grupper av fredskårsdeltagare utbildas och utsändas under budgetåret.

I motionerna I: 143 och II: 184 har uttalats angelägenheten av att åstadkomma en internationell samordning av fredskårsinsatserna, åtminstone då det gäller vissa led i utbildningen. Utskottet vill med anledning härav erinra om att ett internationellt fredskårssekretariat upprättats på grundval av beslut vid en konferens i Puerto Rico 1962, i vilken 42 länder deltog. Sekretariatet har till uppgift att verka för upprättandet av fredskårsorganisationer i olika länder. Från svensk sida har förordats ett samarbete mellan fredskårssekretariatet och FN:s biståndsverksamhet. I anledning av vid innevarande års riksdag väckta motioner I: 73 och II: 98 om en internationell fredskår i FN:s regi uttalade riksdagen (utrikesutskottets utlåtande nr 2) bl. a., att det syntes vara ändamålsenligt att icke föregripa utvecklingen utan invänta närmare erfarenheter både av den svenska fredskåren och av den samordnande verksamhet, som sålunda nu övervägs på det internationella planet. Syftet i de förenämnda motionerna I: 143 och II: 184 torde härigenom få anses bli tillgodosett. Då, såsom framgått, den i dessa motioner behandlade frågan redan varit föremål för prövning av innevarande års riksdag torde motionerna, såvitt nu är i fråga, icke nu kunna påkalla någon riksdagens åtgärd.

Utskottet vill erinra om att anslag under senare år lämnats till vissa punktinsatser genom svenska missionen. I anslutning därtill uttalade förra årets riksdag, att det vore naturligt att så också skedde i fortsättningen. Riksdagen förutsatte, att om det skulle framkomma bidragsändamål på ifrågakvarande område, för vilka missionen ansåg statligt stöd särskilt påkallat och som uppfyllde kriterierna på tekniskt bistånd i vanlig ordning,

behovet därav tillgodosågs, i den mån detta vore möjligt, av medel under förevarande anslag. Med hänsyn härtill och till vad utskottet under punkten 6 anfört rörande missionens betydelse i biståndsverksamheten torde syftet i motionerna I: 362 och II: 435 få anses bliva tillgodosett. Utskottet kan däremot icke biträda det i dessa motioner framställda yrkandet, att riksdagen nu skulle fatta beslut av innehåll, att eventuellt outnyttjade medelsresurser, som vid utgången av nästa budgetår stå till biståndsnämndens förfogande för u-landshjälp, skola ställas till de kristna samfundens disposition för dessas hjälpverksamhet i u-länderna.

Ej heller kan utskottet ansluta sig till det i sistnämnda motioner gjorda yrkandet att missionssamfundens redovisning för dispositionen av eventuellt tilldelade medel skall ske direkt till Kungl. Maj:t och icke till eller över biståndsnämnden. Vid sin behandling av motsvarande förslag vid föregående års riksdag uttalade riksdagen att detsamma innebure en avvikelse från strävandena att med hänsyn till behovet av samlad överblick och koordination av olika utvecklingsfrämjande åtgärder koncentrera biståndsfrågornas handläggning — vare sig de vore av bilateral eller multilateral karaktär — till nämnden. Härjämte kan erinras om vad utskottet under punkten 6 anfört rörande angelägenheten av att åstadkomma största möjliga koncentration av biståndsverksamheten.

Utskottet hemställer,

I. att riksdagen må till *Fältprojekt* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 45 000 000 kr.;

II. att motionerna I: 143 och II: 184, såvitt nu är i fråga, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

III. att motionerna I: 362 och II: 435 icke må av riksdagen bifallas.

9:o) *Stipendiat- och kursverksamhet.* Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 9, s. 44—47) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 5 500 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 4 500 000 kr.

NIB har begärt en medelsökning för kurs- och stipendiatverksamheten med 1,5 milj. kr. i förhållande till innevarande års anslag och därvid beräknat 853 000 kr. för ännu icke specificerade kurser och seminarier som kan komma att aktualiseras. Ambitionsgraden för utbyggnad av kursverksamheten är sålunda hög och ställer stora anspråk på personella resurser, särskilt lärarkrafter, som det råder knapphet på. Detsamma gäller stipendiatverksamheten, som kräver proportionsvis ännu större personliga insatser från värdlandets sida. Det torde därför, framhåller föredragande statsrådet, vara realistiskt att räkna med en del svårigheter att igångsätta en så omfattande ny kursaktivitet. Om anslagsökningen avrundas till 1 milj. kr. dispo-

nerar NIB, om hänsyn tages till uppkomna reservationer, belopp av en storleksordning som enligt statsrådet väl torde täcka de faktiska möjligheterna. Det sålunda förordade anslaget av 5,5 milj. kr. för 1965/66 bör nämligen ställas i relation till de faktiska utgifterna 1963/64, som endast uppgick till 2,7 milj. kr.

Utskottet. Stipendiat- och kursverksamheten utgör en betydelsefull del av det svenska tekniska biståndet. Vid sin granskning av Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för denna verksamhet har utskottet icke funnit något vara att erinra. Utskottet tillstyrker alltså, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 milj. kr.

Vad angår den administrativa delen av verksamheten hänvisas till vad utskottet härom anfört under punkten 6.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Stipendiat- och kursverksamhet* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 5 500 000 kr.

10:o) **Rekrytering och utbildning av experter.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 10, s. 47 och 48) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 000 000 kr.

En fortsatt och enligt de under fjolåret fastställda riktlinjerna intensifierad expertutbildning anser föredragande statsrådet vara en förutsättning för att NIB skall kunna rekrytera och förmedla kvalificerade och för sina uppgifter väl rustade experter till den bilaterala och multilaterala biståndsverksamheten. Det av NIB äskade anslaget för utbildning och rekrytering av experter till oförändrat belopp under 1965/66 synes därför väl motiverat.

Utskottet. Med hänsyn till den expanderande bilaterala verksamheten och ökade svenska bidrag till bistånd i multilaterala former är det naturligt, att större anspråk komma att ställas på Sveriges insatser i form av experthjälp. Utskottet får härvid hänvisa till vad utskottet under punkten 6 anfört rörande nödvändigheten av en intensifiering av expertrekryteringen och av åtgärderna för en rationell utbildning av dessa experter. Under nämnda punkt har utskottet även behandlat den i motionerna I: 690 och II: 815 berörda frågan om underlättande av rekryteringen.

Mot den föreslagna medelsanvisningen har utskottet icke något att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Rekrytering och utbildning av experter* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

Övrigt bistånd

11:o) Nordiskt bistånd. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 11, s. 48 och 49) att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 2 750 000 kr.

Sedan Sverige betalat sitt bidrag till det nordiska biståndsprojektet i Kibaha i Tanzania för kalenderåret 1964 kvarstår ett belopp på 1 368 750 kr. på innevarande budgetårs anslag. Från tidigare budgetår föreligger en reservation uppgående till 2 290 000 kr. Dessa belopp kunna disponeras för det svenska bidraget till 1965 års budget.

Enligt ett av ledningen för Nordiska Tanganyikaprojektet uppgjort preliminärt men av styrelsen vid anslagsfrågans beredning inom Kungl. Maj:ts kansli ännu icke slutbehandlat budgetförslag för kalenderåret 1965 begäres anslag på omkring 11,3 milj. kr. Härav skulle Sverige i enlighet med det internordiska avtalet bestrida 50 procent.

Den nordiska budgeten för kalenderåret 1964 uppgår till 6 874 000 svenska kr. Samtliga dessa medel kommer dock icke att förbrukas under 1964. Uppskattningsvis torde ett belopp på i runt tal 1,3 milj. svenska kr. finnas disponibelt för projektet vid utgången av budgetåret för det nordiska projektet den 31 december 1964. Vid beräkning av medelsbehovet för kalenderåret 1965 hör således den beräknade budgetens slutsumma minskas med detta belopp. Följaktligen skulle medelsbehovet för 1965 uppgå till 10 milj. svenska kr., varav Sverige enligt ovan skulle bestrida 50 procent eller 5 milj. svenska kr.

Av anslaget under förevarande rubrik finnes som nyss anförts reserverade medel uppgående till ca 3 650 000 kr., varför ytterligare ca 1,35 milj. kr. torde krävas från Sverige för kalenderåret 1965.

Några slutliga beräkningar rörande den nordiska budgeten för kalenderåret 1966 föreligger ej. Det är därför inte möjligt att nu bestämma det svenska bidraget till denna budget under första halvåret 1966. Det torde emellertid vara realistiskt att räkna med att icke obetydliga kapitalkostnader för själva projektet måste bestridas jämväl under denna period. Därutöver bör hänsyn tagas till att projektet skall kunna utvecklas och eventuellt kompletteras med nya verksamhetsgrenar.

Den nordiska ministerkommittén har vidare beslutat i enlighet med Nordiska rådets rekommendation att om möjligt utvidga det nordiska biståndet med ett nytt projekt i ett afrikanskt land. En utredning rörande projektets placering och närmare utformning har nyligen tillsatts. Det är således ännu för tidigt att ange några kostnader för ett sådant eventuellt nytt gemensamt projekt.

Det är, framhåller föredragande statsrådet, glädjande att det Nordiska Tanganyikaprojektet gör planenliga framsteg. Ökade anslag erfordras då i takt med projektets utbyggnad.

Utskottet. Anläggningen Nordic Tanganyikan Centre, omfattande jordbruksskola, hälsocentral och läroverk, är den centrala och dominerande uppgiften för nordiskt samarbete på u-landshjälpens område. Såsom av propositionen framgår invigdes jordbruksskolan förra året. Byggnadsarbetena för läroverket pågå och skolan har redan mottagit en första grupp elever. Densamma beräknas vara utbyggd till sin fulla kapacitet år 1966, då även hälsovårdscentralen beräknas bli färdigbyggd. Projekteringen av Project Centre, innehållande administrationslokaler m. m., samt byggande av bostäder för den fast anställda personalen pågår.

I takt med dessa institutioners färdigställande kommer den nordiska personalen vid projektet att successivt utökas. Enligt avtal med Tanzania ha de nordiska länderna förbundet sig att rekrytera och avlösa all den personal, som krävs vid projektet.

Frågan om en utvidgning av det nordiska biståndet har upptagits av den nordiska ministerkommittén. Åt styrelsen för det nordiska projektet i Tanzania har enligt vad utskottet inhämtat uppdragits att närmare utreda frågan.

Mot den äskade medelsanvisningen, innebärande en höjning med 750 000 kr. i förhållande till löpande budgetår, har utskottet icke funnit något vara att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Nordiskt bistånd* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.

12:o **Humanitärt bistånd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 12, s. 50 och 51) att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.

Vidare har i de förberörda båda likalydande motionerna I: 143 av herrar *Lundström* och *Sundin* samt II: 184 av herrar *Hedlund* och *Ohlin* hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja förevarande anslag med 2,5 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag och därför anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 184.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 7 500 000 kr.

Under anslagsrubriken Humanitärt bistånd inrymmes en rad olika biståndsformer av nödhjälpskaraktär. En framskjuten plats intar flyktinghjälp, som traditionellt brukat ta i anspråk ungefär hälften av anslaget,

liksom även hjälpen till människor och områden som hemsökts av förhärjande naturkatastrofer. Till det humanitära biståndet hör även de stödbidrag, som i vissa fall lämnas till biståndsaktioner av frivilligorganisationer som Röda Korset, Rädda Barnen och missionen. I fråga om missionen föreligger och utnyttjas möjligheter att stödja den del av dess verksamhet, som tar sikte på sjukvård, konfessionslös utbildning samt avhjälpandet av materiell nöd.

Ett behov av insatser framför allt på flyktinghjälpens område gör sig ständigt påmint. Samtidigt som en avveckling av de europeiska flyktingproblemen nu äntligen ligger inom räckhåll börjar de utomeuropeiska flyktingproblemen, främst i olika delar av Afrika och i Mellersta Östern, antaga alltmer oroväckande dimensioner.

De bidrag till flyktinghjälp som hittills utgått under detta anslag har i huvudsak haft formen av årliga bidrag till FN:s två stora flyktingprogram, flyktingkommissariatet (UNHCR) och det särskilda organet för Palestinaflyktingarna (UNRWA), som båda är avhängiga av frivilliga bidrag för sin verksamhet.

Bidraget till UNHCR har för innevarande budgetår höjts till 200 000 dollar. Behovet av en utvidgning av UNHCR:s hjälpverksamhet i Afrika har under det gångna året på ett dramatiskt sätt åskådliggjorts genom de många nya och akuta flyktingsituationer som uppträtt inom olika delar av den afrikanska kontinenten och som påfordrat flyktingkommissariatets omedelbara ingripande utan att medel inom den ordinarie budgetramen vid varje tillfälle funnits att tillgå.

Problemen för de flyktingkategorier, som faller under UNRWA:s mandat i det gamla Palestina-området, kan sägas uppvisa mera kroniska drag, samtidigt som hjälpbehovet stiger i takt med att flyktingbefolkningen så hastigt tillväxer. Palestinaflyktingarna, vilkas antal sålunda f. n. överstiger 1,2 milj. (varav omkring hälften under 18 års ålder), är till övervägande del hänvisade till en improduktiv lägertillvaro och till de livsmedelsransoner UNRWA kan utdela. Möjligheterna till målinriktad utbildning och utkomst genom arbete är mycket begränsade. Den undersysselsättning och håglöshet som sätter sin prägel på lägertillvaron skapar spänning och oro, som utlöser sig även på det politiska planet. De insatser som UNRWA genom åren gjort för att Palestina-flyktingarna skall kunna existera nödvändiggör ett fortsatt och ökat svenskt stöd. Med hänsyn till att det svenska årsbidraget legat på oförändrad nivå under mer än tio år, samtidigt som flyktingantalet fördubblats, ökades anslaget under föregående budgetår till 600 000 kr. Samma bidrag avses utgå innevarande budgetår och bör beräknas även för budgetåret 1965/66.

Under innevarande år har för första gången ett belopp av 1 milj. kr. under det humanitära biståndsanslaget avsatts särskilt för olika former av studie-stöd till afrikansk flyktingungdom. En i samband därmed företagen utred-

ning har påvisat det mycket stora behovet av dylikt studiestöd — som främst avses komma flyktingungdom från Syd- och Sydvästafrika samt från Angola, Moçambique och Rhodesia till godo — och att behovet främst föreligger på läroverks- och grundskolestadiet samt på yrkesutbildningens område. Stödet är avsett för utbildning i asylländerna eller andra afrikanska länder, främst genom stöd till kollektiva flyktingutbildningsåtgärder, och bör omfatta alla med utbildningen förenade åtgärder, såsom kostnader för transporter, inkvartering och uppehälle. På längre sikt är en internationisering i FN-egid av detta stöd till flyktingungdomens utbildning önskvärd. Så länge denna strävan icke vunnit mera allmän anslutning eller omsatts i praktiska åtgärder krävs emellertid insatser från enskilda länders sida. Mot bakgrunden av redan vunna svenska erfarenheter av denna verksamhet synes, framhåller föredragande statsrådet, starka skäl tala för en ökning under nästa budgetår av det svenska studiestödet till afrikansk flyktingungdom.

Utskottet. De flyktingändamål, som tillgodoses med bidrag från nu ifrågavarande anslag, äro i första hand de regelbundna bidragen till FN:s flyktingkommisariat, respektive UNRWA (arabflyktingorganet). Till det humanitära biståndet hör även hjälpen till människor och områden, som hem-sökts av förhärjande naturkatastrofer. Härtill komma stödbidrag, som i vissa fall lämnas till biståndsaktioner av frivilligorganisationer såsom Röda Korset, Rädda Barnen och missionen.

Såsom föredragande statsrådet erinrat har bidraget till flyktingkommisariatet för innevarande budgetår höjts till 200 000 dollar på grund av de många nya och akuta flyktingsituationer, som uppträtt inom olika delar av den afrikanska kontinenten. Under samma budgetår ökades bidraget till UNRWA till 600 000 kr.

Såsom statsrådet framhållit gör sig ett behov av insatser framför allt på flyktinghjälpens område ständigt påmint. Medan de europeiska flyktingproblemen börja avvecklas antaga de utomeuropeiska flyktingproblemen, främst i Afrika, alltmer oroväckande dimensioner. Utskottet finner detta flyktingarbete synnerligen behjärtansvärt.

Under innevarande budgetår har för första gången avsatts medel — 1 milj. kr. — under förevarande anslag för olika former av studiestöd till afrikansk flyktingungdom. I likhet med statsrådet anser utskottet starka skäl tala för en ökning av studiestödet under nästa budgetår.

I motionerna I: 143 och II: 184 har hänvisats till de möjligheter, som finnas att kanalisera svenskt bistånd genom de svenska missionernas humanitära verksamhet. Utskottet har under punkten 6 framhållit missions-samfundens stora praktiska erfarenhet av fältarbete samt i många fall goda kontakter med mottagarlandets myndigheter. Till följd härav och genom effektiv och billig administration kunna de vara ett värdefullt stöd för bi-

ståndsarbetet. Utskottet vill med anledning härav erinra om att inom ramen för förevarande anslag föreligga och utnyttjas möjligheter att stödja den del av missionens verksamhet, som tar sikte på sjukvård, konfessionslös utbildning samt avhjälpandet av materiell nöd.

Under hänvisning till det anförda och då anslaget förra året höjdes med 2,5 milj. kr. anser utskottet sig icke böra frångå Kungl. Maj:ts föreliggande förslag till medelsanvisning. De i ämnet väckta motionerna, såvitt nu är i fråga, avstyrkas alltså.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 143 och II: 184, såvitt nu är i fråga, till *Humanitärt bistånd* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.

Motioner i övrigt rörande internationell biståndsverksamhet

13:o) **Motioner om Sveriges anslutning till Development Assistance Committee (DAC).** I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels de förberörda båda likalydande motionerna I: 143 av herrar *Lundström* och *Sundin* och II: 184 av herrar *Hedlund* och *Ohlin*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t kräva att svenska regeringen ansöker om svenskt medlemskap i OECD:s organisation för samordning av medlemsländernas u-landsinsatser, Development Assistance Committee (DAC),

dels ock de förberörda båda likalydande motionerna I: 146 av herr *Virgin m. fl.* och II: 181 av herr *Heckscher m. fl.*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t ånyo uttala att Sverige bör inträda som medlemsland i Development Assistance Committee (DAC).

Beträffande de skäl, motionärerna anför till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna II: 184 och II: 181.

Utskottet. Vid sin behandling av motsvarande spørsmål föregående år uttalade sig riksdagen positivt till svensk anslutning till OECD:s särskilda kommitté för utvecklingsbistånd (DAC).

I riksdagens utrikesdebatt den 24 mars i år framhöll utrikesministern, att regeringen har för avsikt att ansöka om medlemskap i nämnda kommitté. Syftet i de föreliggande motionerna torde härigenom bli tillgodosett, varför desamma, såvitt nu är i fråga, icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 143 och II: 184 samt I: 146 och II: 181, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

14:o) **Motioner om skydd för utlandsinvesteringar.** I de förberörda båda likalydande motionerna I: 143 av herrar *Lundström* och *Sundin* samt II: 184 av herrar *Hedlund* och *Ohlin* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t kräver förslag i avsikt att effektivisera statens garantier för lämpliga investeringar i u-länderna.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen II: 184.

Utskottet. Ett av de allvarligaste hindren för en ökning av industriländernas investeringar i utvecklingsländerna äro de stora politiska risker, som ofta bedömas föreligga. Vid olika tillfällen har det svenska näringslivet uttryckt önskemål om åtgärder från statsmakternas sida för att skapa större trygghet mot nationaliserings- och expropriationsåtgärder samt för förluster på grund av krig och andra liknande exceptionella händelser.

Ifrågavarande spörsmål har berörts i motionerna I: 143 och II: 184 samt I: 146 och II: 181.

Utskottet vill erinra om att föregående års riksdag gjorde vissa positiva uttalanden med anledning av motionsvis framförda förslag om ökade garantier i angivna syfte. Sålunda uttalade riksdagen, att man i avvaktan på internationella lösningar av denna fråga borde genom investeringsgarantier och bilaterala investeringsskyddsavtal kunna stödja de svenska insatserna i utvecklingsländerna. Riksdagen erinrade om att i några av de viktigare kapitalexporterande länderna statliga åtgärder redan vidtagits för att bereda landets företagare garantiskydd eller försäkring mot förluster till följd av expropriation, transfereringshinder, krig etc. Det erinrades vidare om att i ett förslag till handelsavtal mellan Sverige och Kamerun infogats en särskild klausul om investeringsskydd.

Skydd för svenska investeringar i utvecklingsländerna kan bli ett betydelsefullt inslag i våra ansträngningar att påskynda utvecklingen i dessa länder. Såsom riksdagen tidigare framhållit bör man i första hand beakta vad som på detta område kan göras genom internationellt samarbete. Utskottet vill understryka angelägenheten av att riksdagens tidigare intentioner i detta avseende fullföljas. Då utskottet förutsätter att så sker, vill utskottet nu inskränka sig till att föreslå, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet sålunda anfört.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 143 och II: 184, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört.

15:o) **Motioner om upprättande av ett handelscentrum i Stockholm för produkter från utvecklingsländerna.** I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lager* och *Adolfsson* (I: 88) samt

den andra inom andra kammaren av herr *Hermansson m. fl.* (II: 101), har hemställts att riksdagen i skrivelse till regeringen anhåller om utredning av frågan att inom ramen för det svenska biståndsprogrammet låta upprätta ett permanent handelscentrum i Stockholm, vilket tjänar syftet att genom utställningar och information underlätta för utvecklingsländerna att marknadsföra sina produkter i Sverige.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 101

Utskottet. Uppenbart är att biståndsinsatserna till u-länderna motverkas av den handelspolitik, som de industrialiserade länderna bedriva. Sålunda har genom extraskatter och tullar och andra importhämmande åtgärder utvecklingsländernas export försvårats. Riksdagen har tidigare uttalat, att en liberalisering av industriländernas handelspolitik torde vara det verk sammaste medlet att främja utvecklingsländernas ekonomiska utveckling. Särskilt har betonats angelägenheten av att Sverige med sina låga tullar och sin allmänt frihandelsvänliga inställning fortsättningsvis målmedvetet strävar efter att i internationella sammanhang medverka till ytterligare liberalisering av importen från utvecklingsländerna. Utskottet kan därför ansluta sig till de allmänna synpunkter, som i denna fråga framförts i motionerna I: 146 och II: 181.

Utskottet vill vidare erinra om att ett nyligen utarbetat kapitel i GATT-avtalet avseende utvecklingsländernas handelsproblem provisoriskt satts i kraft. Kapitlet fastställer den procedur, som skall gälla för liberalisering av handeln med utvecklingsländerna. Vidare har inom GATT upprättats ett centrum för dessa länder för handelsinformation och andra handelsfrämjande åtgärder. Detta centrum är avsett att utbyggas allteftersom ytterligare erfarenheter vinnas. Vidare må erinras om att de nordiska länderna på svenskt initiativ utarbetat ett gemensamt förslag om avveckling av handelshindren för tropiska produkter, vilket nyligen framlagts i GATT. Utöver handelshindren har från svensk sida särskilt betonats betydelsen av att underlätta marknadsföringen av produkter från utvecklingsländerna, bl. a. genom förbättrad kommersiell information. Regeringen har förklarat sig beredd stödja alla realistiska förslag att förbättra utvecklingsländernas handelsbetingelser.

Enligt vad utskottet inhämtat kommer förenämnda kapitel i GATT-avtalet att föreläggas årets riksdag för godkännande.

Ett i och för sig tänkbart inslag i underlättandet av utvecklingsländernas export till Sverige vore att i någon form medverka till förverkligandet av det i motionerna I: 88 och II: 101 framlagda förslaget om upprättandet av ett handelscentrum i Stockholm. Utöver vad i det föregående sagts må nämnas att enligt vad utskottet inhämtat biståndsmyndigheten har sin uppnärk-

samhet riktad på denna fråga. Någon särskild utredning i ärendet, såsom i motionerna yrkats, torde därför icke vara behövlig.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 88 och II: 101 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 maj 1965

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Ivar Johansson, Fritz Persson, Axel Andersson, Virgin, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Bengtson, Mårtensson, Bertil Petersson och Dahlén; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Ståhl, Mellqvist, fröken Elmén, fru Lewén-Eliasson, herr Nihlfors, fröken Olsson, herrar Johansson i Norrköping, Antonsson, Fagerlund, Blomkvist, Berg, Petersson och Sjönell.

Reservationer

1) vid punkten 2 (Förenata Nationernas Särskilda fond) av herrar *Boman, Ivar Johansson, Axel Andersson, Bengtson, Dahlén, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Nihlfors, Antonsson* och *Sjönell*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 143 och II: 184, såvitt de avse höjning av anslaget, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 5, som börjar med »Med hänsyn» och slutar med »19,6 milj. kr.», bort ha följande lydelse:

»Med hänsyn till det anförda och då det uppställda målet för medlemsbidragens årliga omfattning — 100 milj. dollar — ännu icke uppnåtts finner utskottet skäl tala för att Sveriges bidrag till fonden för 1965 uppräknas jämväl för nästa budgetår. Det må erinras om att fonden, som arbetar med flerårsplaner, inriktar sin verksamhet med hänsyn till bidragsutfästelsernas omfattning. Större bidrag leder därför automatiskt till en vidgning av fondens verksamhet. Fondens viktiga uppgift gör det enligt utskottets mening motiverat, att anslaget avsevärt höjes. Utskottet anser sig därför böra tillstyrka, att i enlighet med yrkandet i motionerna I: 143 och II: 184 anslaget uppräknas med 10 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag och alltså be-

stämmer till 56,8 milj. kr. Anslaget bör dock i motsats till vad i motionerna yrkats alltjämt upptagas som obetecknat anslag.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 141 och II: 182 samt I: 143 och II: 184, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, ävensom motionen II: 439,

a) medgiva att Sverige förbinder sig att under åren 1965, 1966 och 1967 utgiva bidrag till Förenta Nationernas Särskilda fond med 10 000 000 dollar för år;

b) till *Förenta Nationernas Särskilda fond* för budgetåret 1965/66 anvisa ett anslag av 56 800 000 kr.»

2) vid *punkten 6* (Styrelsen för internationell utveckling: Avlöningar) av herr *Boman*, fröken *Andersson*, herrar *Axel Andersson*, *Virgin*, *Dahlén*, *Bohman*, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Nihlfors*, *Antonsson*, *Petersson* och *Sjönell*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 690 och II: 815, såvitt de avse förslag till anslagsäskanden, och att därför

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 20, som börjar med »Statsrådet har» och slutar med »bli aktuell», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har i det föregående tillstyrkt förslag om en samlad beredning och samordning inom biståndsverksamheten samt en koncentration av arbetsuppgifterna till en central biståndsmyndighet. Biståndsmyndigheten skall enligt föreliggande förslag åläggas ansvaret för att en omfattande planering sker icke endast av enskilda projekt utan av hela biståndsverksamhetens avvägning och inriktning på längre sikt. Mot bakgrund härav synes det utskottet naturligt, att en motsvarande samordning sker, då det gäller framläggande av anslagsförslag. Såsom statskontoret framhållit får biståndsmyndigheten med sina direkta erfarenheter från biståndsverksamhetens organisation och praktiska genomförande de bästa förutsättningar att bedöma flertalet av de faktorer, som böra påverka den inbördes avvägningen mellan samtliga biståndsslag. Det är rimligt, att denna myndighet genom sina anslagsförslag ger uttryck för sin syn på lämplig omfattning av och lämplig tidpunkt för sådana stöd- och följdinsatser, som böra insättas för att resultaten av pågående projekt skola förbättras eller bättre tillvaratas. Vad särskilt beträffar de s. k. prioritetsländerna kommer, såsom statskontoret framhållit, biståndsmyndigheten att få ingående kännedom om biståndsbehov samt om dessa länders egna och andra givarländers utvecklingsplaner. Därigenom kan myndigheten väl bedöma, vilka nya svenska insatser utan samband med pågående projekt, som böra sättas in, och bör lämpligen framlägga förslag härom. Om anslagsplaneringen för väsentliga områden undandrages biståndsmyndighetens medverkan och inflytande, bortfaller en

väsentlig del av underlaget för planeringen av biståndsverksamheten som sådan.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet avgörande skäl tala för att anslagsberedningen beträffande jämväl det multilaterala och huvudparten av det bilaterala finansiella biståndet skall ske inom biståndsmyndigheten.»

dels ock utskottets hemställan under III. bort ha följande lydelse:

»III. beträffande framläggande av anslagsförslag att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 690 och II: 815, såvitt nu är i fråga, besluta att samma former vid utarbetandet av anslagsförslag skola gälla för det multilaterala biståndet och det bilaterala finansiella biståndet, som äro föreslagna för övrigt bistånd;»

3) vid punkten 12 (Humanitärt bistånd) av herrar *Boman, Ivar Johansson, Axel Andersson, Bengtson, Dahlén, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Nihlfors, Antonsson* och *Sjönell*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 143 och II: 184, såvitt de avse höjning av anslaget, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 35, som börjar med »Under hänvisning» och slutar med »avstyrkas alltså», bort ha följande lydelse:

»Med hänsyn till det synnerligen behjärtansvärda flyktingarbetet, vars fullföljande begränsas av brist på medel samt angelägenheten av att förbättra missionens och andra frivilligorganisationers möjligheter att bedriva sin humanitära verksamhet anser utskottet starka skäl tala för att förevarande anslag höjes. Utskottet vill därför tillstyrka det i motionerna I: 143 och II: 184 framställda yrkandet att anslaget uppräknas med 2,5 milj. kr. till 10 milj. kr. Härvid förutsättes att anslagsökningen framför allt kommer svensk flyktinghjälp i Afrika och den svenska missionen till godo. Anslaget bör dock i motsats till vad i motionerna föreslagits alltjämt uppföras som reservationsanslag.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 143 och II: 184, såvitt nu är i fråga, till *Humanitärt bistånd* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.»